

LEVENDE Talen

JAARVERSLAG

2016

INHOUD

Geachte lezer,

Met genoeg presenteren wij u ons jaarverslag 2016. In dit jaarverslag leggen wij verantwoording af aan onze leden en onze relaties. We blikken terug op een bewogen jaar. De dood van onze penningmeester Rahime Gülcü is een groot verlies voor de Vereniging Leraren in Levende Talen, de Sectie Turks en het bestuur.

In dit jaarverslag leest u over de reactie van Levende Talen op het eindadvies van het Platform Onderwijs2032 en andere activiteiten, over de dertien talensecties, Levende Talen als vakbond en over onze tijdschriften. We kijken in dit jaarverslag terug, maar met name de secties beschrijven ook hun ambities voor het jaar 2017.

Ik wens u veel plezier tijdens het doorlezen van alle bijdragen. Voor vragen, opmerkingen en ideeën houden wij ons graag aanbevolen.

Namens het bestuur,

Judith Richters,
Voorzitter Levende Talen

COLOFON

Vereniging van Leraren in Levende Talen
Zwarte Woud 2
3524 SJ Utrecht
T 030 205 99 78
E bureau@levendetalen.nl
www.levendetalen.nl

redactie: Jos Canton, secretaris
illustratie voorkant: Petra van Kalker (eerder afgebeeld
in LTM 103(2016)6 bij de column van Peter-Arno Coppen

8 april 2017

4

VERSLAG VAN DE SECRETARIS VAN LEVENDE TALEN

Leden
Hoofdbestuur
Dagelijks Bestuur
Financiën
Adviesraad
Onderwijs2032
Bureauondersteuning
Tijdschriften
Onderwijscoöperatie
Vakbond (FvOv)
Onderwijskamer
Website
Landelijke Studiedag 2016

8

VERSLAG VAN DE SECTIES VAN LEVENDE TALEN

Arabisch
Chinees
Duits
Engels
Frans
Fries
Nederlands
Nederlandse Gebarentaal
Pools
Russisch
Spaans
Turks

23

VERSLAG VAN DE VAKBONDSMEDEWERKER

24

VERSLAG VAN DE REDACTIES LTM & LTT

Levende Talen Tijdschrift
Levende Talen Magazine

Het Dagelijks Bestuur van Levende Talen heeft het genoeg en u het Jaarverslag van 2016 te presenteren.

De vereniging – bij de Kamer van Koophandel ingeschreven als Vereniging van Leraren Levende Talen – bestaat sinds 1911 en is nu 106 jaar oud. Levende Talen omvat dertien vakverenigingen van taaldocenten. De volgende talen zijn vertegenwoordigd: Arabisch, Chinees, Duits, Engels, Frans, Fries, Italiaans, Nederlands, Nederlandse Gebarentaal, Papiaments, Pools, Russisch, Spaans en Turks. De vroegere sectie NT2 is als werkgroep opgenomen binnen de sectie Nederlands. Vedocep (Engels in het basisonderwijs) werkt nauw samen met de sectie Engels. De vereniging werkt nauw samen met opleiders in de werkgroep Lerarenopleiders.

- Levende Talen heeft als doelen:
- het bevorderen en ontwikkelen van taalonderwijs in alle levende talen in brede zin;
 - het bijeenbrengen van en bieden van een platform aan taaldocenten;
 - het behartigen van de belangen van leden in de arbeidsvoorwaardelijke sfeer. Daarvoor is Levende Talen aangesloten bij de FvOv (Federatie van Onderwijsvakorganisaties).

Leden
Leden van Levende Talen zijn voornamelijk taaldocenten in primair, voortgezet en hoger onderwijs, beroepsonderwijs en volwasseneneducatie. Op de teldatum (1-1-2017) waren er 3.580 leden, 2955 actieve en 165 postactieve en 460 andere leden. Sinds de laatste algemene ledenvergadering zijn er 10 ereleden.

Hoofdbestuur
Het Hoofdbestuur (HB) wordt gevormd door de voorzitters of vertegenwoordigers van de dertien vaksecties samen met het Dagelijks Bestuur. Het hoofdbestuur heeft in 2016 vijf keer vergaderd, waarvan één keer gewijd was aan Onderwijs2032.

Dagelijks Bestuur
In juni 2016 ontviel ons Rahime Gülcü, penningmeester in het Dagelijks Bestuur (DB). Zij was niet makkelijk te vervangen. Het DB vergaderde in 2016 tien keer. De volgende personen vormden het DB in 2016:

- Judith Richters, voorzitter
- Blanca Cano González, vicevoorzitter (tevens voorzitter sectie Spaans)
- Jos Canton, secretaris en waarnemend penningmeester
- Rahime Gülcü, penningmeester tot 27 juni
- Kitty Willemsen, algemeen bestuurslid
- Perry van Kerkhoven, algemeen bestuurslid

Portefeuilleverdeling taken DB in 2015	
Contact met Onderwijscoöperatie	Judith en Kitty
Contact met rechtsbijstand UnieNFTO	Jos en Perry
Contact met FvOv	Judith en Perry
Contact met Onderwijskamer	Kitty en Judith
Leidinggeven aan Bureau Levende Talen	Jos en Judith
Ledenadministratie	Jos
Externe contacten (ECML, FIPLV)	Judith
Website en sociale media	Blanca
Taalbeleid	Judith
LSD	Kitty
Contact met redacties LTM en LTT	Judith en Jos

Financiën
De ziekte en het overlijden van de penningmeester waren een slag voor het bestuur. Hierdoor zijn ook enkele facturen ongemerkt blijven liggen tot het eind van 2016 waardoor het aanvankelijk positieve beeld alsnog minder gunstig werd. Een belangrijke aanbeveling van de Kascommissie 2016 was actief op zoek te gaan naar onvindbare leden (voor de distributie van de bladen, maar ook voor de contributie). Dit heeft geleid tot dubbele mailing aan het eind van het jaar (per brief) waarna een aantal namen definitief uit het bestand verwijderd kon worden. De actie bracht achterstallige contributie op van circa € 25.000 waardoor het boekjaar positief kon worden afgesloten. In 2016 is de begrote dekkingsbijdrage vanuit de vakbondsrekening niet gehaald. Reden daarvan is dat ook dit jaar de Gofak-bijdragen te laat en niet volledig zijn betaald.

Adviesraad
Doel van de adviesraad is het overbruggen van de kloof tussen onderwijspraktijk en onderzoek. Er is door voorzitter en secretaris dit jaar een gesprek gevoerd met Rick de Graaff (hoogleraar Didactiek van het Vreemdetalenonderwijs en Tweetalig Onderwijs) dat heeft geleid tot de toezegging voorzitter te willen worden van de adviesraad van LT. Dit jaar ging echter de meeste aandacht van het bestuur naar de bijeenkomsten van de meesterschapsteams en de ontwikkelingen rond de curriculumherziening (het plan-Schnabel). Er is ook een gesprek geweest met leden van het meesterschapsteam Moderne Vreemde Talen (lerarenopleiders tweedegraads); dit gesprek ging vooral over samenwerking om in de opleiding meer aandacht te schenken aan wat nieuwe docenten nodig hebben. Levende Talen heeft deelgenomen aan de door het meesterschapsteam Moderne Vreemde Talen (MVT) georganiseerde studiedag. De gesprekken met het meesterschapsteam Nederlands hebben plaats gevonden met alleen vertegenwoordigers van de Sectie Nederlands. Deze Sectie heeft bovendien

in juni 2016 de succesvolle docentenconferentie *Nederlands2032? NederlandsNu!* georganiseerd. Voor deze conferentie heeft de sectie een financiële bijdrage ontvangen van Levende Talen.

Onderwijs2032
Het eindadvies van het Platform Onderwijs2032, ook genoemd de commissie-Schnabel, heeft het bestuur van Levende Talen behoorlijk beziggehouden. Allereerst om de beoorde gevolgen voor de tweede en derde verplichte vreemde talen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. De door het bestuur gestarte petitie voor behoud van ten minste één extra vreemde taal in de onderbouw van het voortgezet onderwijs heeft bijna 5000 adhesiebetuigingen opgeleverd. Een andere reden waardoor het bestuur zo druk is geweest met Onderwijs2032 was omdat de communicatie met de Onderwijscoöperatie (OC) zo moeizaam verloopt. Levende Talen is voor het inbrengen van commentaar in de OC afhankelijk van de FvOv, die een zetel heeft in het bestuur van de OC. Maar al bij de presentatie van het advies Onderwijs2032 heeft de FvOv niet alert gereageerd waardoor er namens de OC een goedkeuringsbrief naar OCW kon worden gestuurd. Door de negatieve reacties van anderen op het plan (AOB en vooral BON) werd de aanvankelijke goedkeuring ingetrokken en kwam er een verdiepingsfase van een half jaar ten einde voldoende draagvlak te creëren. Weer onder leiding van de Onderwijscoöperatie. Levende Talen heeft in dat half jaar een aantal bijeenkomsten georganiseerd om te peilen of onder de leden steun is voor de plannen om onder meer burgerschapskunde en programmeerkunde te introduceren in een nieuw verplicht curriculum. De resultaten van al die bijeenkomsten heeft het secretariaat ingediend bij de OC. Dan is het inmiddels 2017. Groot was dan ook onze verbazing dat bij het vernieuwde voorstel weinig tot niets terug te lezen viel van onze inbreng. Geen woord over de verplichte vreemde talen. Die verbazing werd nog overtroffen toen bleek dat de FvOv verklaarde tevreden te zijn met de nieuwe

tekst en ons bestuur onder druk zette toch te tekenen. Dit bestuur heeft dat niet gedaan. Het bestuur heeft Kamerleden benaderd en de publiciteit gezocht met als resultaat dat de behandeling van het plan door de Tweede Kamer is uitgesteld tot na de verkiezingen.

Bureauondersteuning

Het bureau is ook dit jaar weer bemand door onze bureau-medewerkster Myrna Brouwer die ons bijna fulltime ondersteunt. Haar belangrijkste taken zijn het bijhouden van de ledenadministratie, de communicatie met de leden en het ondersteunen van activiteiten van bestuur en secties. De telefonische bereikbaarheid van het bureau is in overleg met de secretaris vastgesteld van 10 uur tot 15 uur op alle dagen, behalve maandag en vrijdag; dan kan in noodgevallen een e-mail gestuurd worden.

Tijdschriften

Levende Talen geeft twee vakbladen uit: *Levende Talen Magazine* (LTM) en *Levende Talen Tijdschrift* (LTT). LTM bevat informatie over nieuws en ontwikkelingen in het taalonderwijs en verschijnt acht keer per jaar. In LTM staan artikelen over relevante onderwerpen voor de verschillende talen, goede praktijkvoorbeelden, besprekingen van (jeugd)boeken en films, interviews en informatie over ict en internationalisering. LTT heeft een meer wetenschappelijk karakter en verschijnt vier keer per jaar. Zie voor meer informatie het verslag van LTT en LTM achterin.

Onderwijscoöperatie

De doelstellingen en het motto van de Onderwijscoöperatie (OC) zijn: ‘Van, voor en door de leraar’. De hoofdactiviteiten (‘programmalijnen’) van de OC zijn het waarborgen van de kwaliteit van het leraarsberoep (bekwaamheid, via een register voor po, vo en mbo), het waarborgen van de professionele ruimte om de positie van de leraar te versterken. In het bestuur van de OC werd Levende Talen via een getrappt systeem vertegenwoordigd door de Federatie van onderwijsvakverenigingen (FvOv-vakbond). De sectie Nederlands laat zich ook vertegenwoordigen door het Platform voor vakinhoudelijke verenigingen in het voortgezet onderwijs (PVVVO).

Ook dit jaar is het Register Leraar nog niet van de grond gekomen. Het is wel aangenomen door Tweede en Eerste Kamer, maar zal waarschijnlijk pas in werking treden in 2018. Probleem schijnt onder meer te zijn de manier waarop de bij- en nascholingen in een digitaal systeem moeten worden ondergebracht. Ook zijn er nog niet voldoende bekwame beoordelaars om het aanbod te valideren.

Vakbond (FvOv)

Levende Talen is als vakbond aangesloten bij de Federatie van onderwijsvakverenigingen (FvOv). Vakbondsmedewerker Perry van Kerkhoven is onze verbindingsman.

De omdraaiing van eerste en tweede correctie bij de eind-examens in het voortgezet onderwijs was ook in 2016 nog in studie. OCW wil dit graag doorzetten maar het verzet van de meeste vakorganisaties heeft ervoor gezorgd dat er voorlopig nog op gestudeerd wordt.

Bevoegdheid/bekwaamheid: op verzoek van onder meer inspectie en de VO-raad is aan de vakinhoudelijke verenigingen gevraagd mee te denken over het bevoegd verklaren van pabo-afgestudeerden voor onderwijs in de onderbouw van vmbo-kb. Het betreft de kernvakken wiskunde, Nederlands en Engels. Gezien het pedagogische belang voor deze leerlingen was er al eerder sprake van bevoegdverklaring van deze leraren, mits zij onder supervisie stonden van een bevoegd collega in de school. Zowel de vereniging voor wiskundigen als Levende Talen hebben met een plan van eisen gereageerd. Maar wel met het gevoel en de vermelding dat op deze manier het probleem van onbevoegdheid niet structureel wordt opgelost.

In 2016 is het vertrouwen van het bestuur van Levende Talen in de onderhandelingsvaardigheden van de FvOv op de proef gesteld. Zie boven voor het relaas rond *Onderwijs2032*.

De ALV van 2016 heeft het bestuur gevraagd een onderzoekje te doen naar de meerwaarde van de vakbond voor Levende Talen. De resultaten van dat onderzoek worden op de ALV 2017 gepresenteerd.

Onderwijskamer (OK)

De Onderwijskamer adviseert op vakinhoudelijk gebied het bestuur van de FvOv en maakt het verslag openbaar via de website van de FvOv. Van iedere vereniging kunnen twee

leden afgevaardigd worden, één vast en één afhankelijk van het thema dat geagendeerd is. De bijeenkomsten in 2016 (OK 6 tot en met OK 9) hadden onder meer als onderwerp het Register Leraar, Onderwijs2032 en het functioneren van de Onderwijscoöperatie. Ook in 2016 waren de verenigingen in het PVVVO ook uitgenodigd. Een door Levende Talen geuit bezwaar was dat de groei deelnemers niet proportioneel is aan de omvang van de deelnemende verenigingen en er van een goed lopende uitwisseling van standpunten niet altijd sprake was.

Website

In 2016 is de nieuwe website van Levende Talen online gegaan. Vanuit het bureau wordt nu ook actief meegedaan met de sociale media waarop de vereniging een account heeft. Op de website zijn van beide de berichten te volgen.

Landelijke Studiedag 2016 ‘Meertaligheid’

De Landelijke Studiedag op 4 november 2016 in het Beatrixtheater in Utrecht was een groot succes. Piet van Avermaet, hoogleraar en directeur van het Centrum voor Diversiteit en Leren in Gent, opende de dag met een lezing die een sprekend voorbeeld was van met liefde en oog voor alle leerlingen nadenken over onderwijs. ‘Moeten we meertaligheid zien als een probleem? Of juist als een troef voor onderwijsverbetering?’ Van Avermaet ontzenuwde een aantal opvattingen rondom meertaligheid: de thuistaal zou de oorzaak zijn van taalachterstand van leerlingen met een migratieachtergrond. Het spreken van die thuistaal op school zou daarom in het belang van de leerling ontmoedigd of zelfs verboden moeten worden. Het oorzakelijk verband tussen taalachterstand en thuistaal bestaat echter helemaal niet volgens van Avermaet; eerder is sociaal-economische problematiek een oorzaak van taalachterstand en daaraan gerelateerde schoolprestaties. Na twee sessies druk bezochte workshops werd de dag afgesloten door cabaretier Peter Heerschop die de onderscheidingen aan de winnaars van het Europees talenlabel mocht uitreiken. Het thema was ‘KapiTaal: taaldiversiteit als rijkdom’.

Europees Talenlabel 2016

Het Europees Talenlabel is een Europese prijs ter aanmoediging van innovatieve taalprojecten. Deze prijs wordt

jaarlijks in elk deelnemend land uitgereikt.

- De eerste prijs ging naar *Paris, ville de cinéma, Berlin Filmstadt* van het Carolus Borromeus College uit Helmond. Dit taalproject werkt aan alle taalvaardigheden en betreft andere vakken bij de taallessen, zoals techniek, CKV en levensbeschouwing. Door de reis van de leerlingen naar het land van de doeltaal, verbeteren de leerlingen hun vaardigheid in die taal. Al vijf jaar lang leiden Marion van der Kruissen (Duits) en Jeanette Noordermeer (Frans) dit project, waarbij de leerlingen een film opnemen in Berlijn of Parijs. Op school volgt een filmgala met ‘Gouden Sterren’-uitreiking. Het project kreeg ook de publieksprijs.
- *Shakespeare in havo 5* van mavo/havo Muurhuizen krijgt de tweede prijs en brengt leerlingen in contact met authentieke teksten. Door de combinatie van taallessen Engels met lessen als acteren en zwaardvechten, hebben de leerlingen veel plezier in de lessen en halen zij bewezen hogere resultaten.
- De derde prijs ging naar *Language Café* van de Rotterdam Business School. Dit project maakt gebruik van het taalvaardigheidskapitaal in de organisatie, waarmee gewerkt wordt aan de waardering van de taal en van de collega’s die de talen spreken. De jury noemt het project goed georganiseerd en bewezen effectief.
- Een eervolle vermelding was er voor het project *Keunst en Fleanwurk*. Dit project combineert taal met andere vaardigheden, waaronder techniek, en werkt aan cross-culturele competenties. Het project haalt de taal uit het stramien van schoolvak door Nederlands, Engels en Fries door elkaar te gebruiken.

Taaldidactiekprijs

De Gerard Westhoff-Taalidactiekprijs ging naar Kees van Ruremonde, docent Duits aan het Cals College in Nieuwegein, voor *Das Ruhrgebiet lernen. Landeskunde* niet als hobby van de docent, maar als cognitieve uitdaging voor de leerling.

VERSLAG VAN DE SECTIES VAN LEVENDE TALEN

Sectie Arabisch

Bestuur

Samira Haddad (voorzitter)
Wouter Toonen (secretaris en redactielid LTM)
Ali Liazid (penningmeester)
Malika Bouhbouh (algemeen bestuurslid, tot 31-12-2016)

Aantal leden: 20 (1e), 4 (2e)

Acties in 2016

- In februari heeft de Sectie deelgenomen in Roosendaal aan een studiedag voor samenwerkende moskeeën om de kwaliteit van het onderwijs in de moskeeën te verbeteren. Docenten verbonden aan deze moskeeën zouden door middel van lidmaatschap training kunnen krijgen op didactische vaardigheden.
- Op 1 oktober heeft de Sectie Arabisch in samenwerking met de Sectie Spaans een studiedag georganiseerd waarbij Andalusië het thema was. Er waren verschillende interessante workshops en lezingen. De studiedag vond plaats op ROC Midden Nederland in Utrecht.
- In november nam de sectie Arabisch deel aan de LSD met een succesvolle workshop, gegeven door Samira Haddad over ‘Culturele diversiteit en taalverschillen: Hoe zit het met die andere taal?’
- Er is een start gemaakt met het in kaart brengen van het mvt-beleid op de middelbare scholen in Nederland. De Sectie Arabisch is voornemens om personen die via een middelbare school het staatsexamen aanvragen voor te gaan bereiden op het vak. De verwachting is dat dit project kan worden uitgevoerd vanaf 2017.

ANDALUSIË CENTRAAL

Op de studiedag van 1 oktober nam dr. Mariëtte van Beek, arabiste en reisjournaliste, ons mee op een culturele en historische reis door het oude Andalusië. Vervolgens liet Josien Boetje in haar workshop zien dat door het toepassen van verschillende spellen het leren van de Arabische taal nog interessanter kan worden gemaakt. Twee musici van het Amsterdam Andalusisch Orkest liet ons kennis maken met het rijke Arabo Andalus repertoire. Alles onder het genot van diverse hapjes uit de Arabische keuken.

Plannen voor 2017

- Samenwerking aangaan met het Midden-Oosten Platform waarbij de Sectie Arabisch de expertise onderwijs voor haar rekening neemt.
- In maart deelname aan de landelijke bijeenkomst centrale examens voortgezet onderwijs georganiseerd door het Cito en nadenken over het betrekken van docenten Arabisch bij diverse activiteiten op landelijk niveau.
- ERK voor Arabisch standaardiseren op niveau invoeren.
- Vervolg geven aan het project om losse staatsexamen kandidaten voor te kunnen bereiden op het examen op een vaste locatie in Nederland.
- Workshops met thema's uit de Arabische Taal & Cultuur aanbieden op Nederlandse middelbare scholen in diverse steden met een reeks van zes lessen.
- Werving van leden onder studenten.
- Werving van leden onder docenten Arabisch van (volks) universiteiten.
- Voortzetting van het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten voor ouders van potentiële leerlingen in de vier grote steden.
- Vacature penningmeester en secretaris invullen.
- Promotiefilm maken over het vak Arabisch.
- Online taalcursus Arabisch samenstellen.
- Debat organiseren voor schoolleidingen van diverse gymnasia over de inrichting van het vak Arabisch op gymnasia.
- Leden enthousiasmeren voor een studiereis naar Noord-Marokko.

Sectie Chinees

Bestuur

Gwendolyn Tates (voorzitter)
Danielle Coppée (secretaris)
Judith Zoetelief (penningmeester)
Rients van den Goudoever (algemeen bestuurslid)
Sophie Zijlstra (algemeen bestuurslid)

Aantal leden: 56 (1e), 4 (2e)

Acties in 2016

- Via het China Netwerk EP-Nuffic, waarin drie leden van het bestuur Sectie Chinees zitting hebben, is bij OCW aanhangig gemaakt dat ook voor de havo Chinees een examenvak dient te worden. Hiervoor is er een pilotproject nodig. Volgens OCW en SLO hoeft dit geen langdurend en duur project te zijn. Desondanks is er nog geen geld voor beschikbaar gesteld. Waarschijnlijk zal hierover pas na de vorming van een nieuw kabinet meer duidelijkheid komen. We houden de vinger aan de pols.
- Via het China Netwerk EP-Nuffic volgden we de initiatieven voor Chinese examen spreek-, luister-, lees- en schrijfvaardigheid die door het LOF (Leraren Ontwikkelfonds) worden ondersteund.
- Ontwikkelingen rondom de staatsexamens Chinees zijn actief gevolgd.
- OCW reageerde negatief op onze brief waarin wij een tweedegraads lerarenopleiding bepleitten. In een latere fase zullen wij opnieuw bij OCW hierop aandringen.
- In juni vond voor leden van de Sectie een excursie naar Den Haag plaats met een rondleiding door China Town, een dimsum-lunch en een workshop over de traditionele Chinese geneeskunde.
- In juli hebben leden met hun leerlingen de geweldige acrobatenshow *Splendid* bezocht.
- In juli nam een delegatie van Levende Talen deel aan een tweedaags congres over Teaching Chinese Language van MacMillan aan Nottingham University. Het verkregen materiaal kwam via Dropbox beschikbaar voor de leden.
- De Sectie Chinees heeft inmiddels een ge-update website.
- De leden worden actief op de hoogte gehouden van tal van gebeurtenissen en nieuws op ons vakgebied via diverse sociale media.
- Op de LSD 2016 zijn de workshop van Ardi Bouwer over cultuurverschillen Nederland-China en die Amy Hsiao over samen Chinees leren met peer learning goed bezocht.

- Leden van de actieve boekenclub lezen samen Chinese literatuur met het oog op de exameneisen voor literatuur.

RELAXEN

Insteek van ons ‘uitje’ in juni was dat de hardwerkende docent Chinees wel een moment van relaxen verdiende! Natuurlijk wel met een didactisch element. Na de uitstekende dimsum lunch en een rondleiding door China Town in Den Haag, werden we opgewacht in de kliniek Tong Ren Tang, waar de Traditional Chinese Medicine (TCM) centraal staat in de behandelmethoden. We leerden over de beginselen van de TCM. Vrijwilligers kregen een acupunctuur-behandeling of een cupping-therapie, waarbij onder glazen potjes een vacuüm boven de huid van een cliënt wordt gecreëerd wordt. Het laat je qi weer stromen en zou goed zijn tegen allerlei kwalen. Een aantal van ons kregen een tuina-massage; een heerlijk einde van een gezellig en leerzaam uitje!

Plannen voor 2017

- Doorgaan met het professionaliseren van zowel docenten als het vak Chinees. Dit geldt voor alle vormen van onderwijs.
- Betrokkenheid bij de vormgeving en inhoud van het eind-examen.
- Activiteit in mei met didactische aanwijzingen.
- Docententraining in Beijing via het Confucius Instituut Groningen organiseren. Bij 15 aanmeldingen kan een apart programma voor leden Levende Talen Chinees gerealiseerd worden.
- Leden informeren en een actieve gemeenschap vormen die met elkaar kennis en ervaring deelt.
- Samenwerken met andere organisaties in het veld zoals: EP-Nuffic, EAC European Association of Chinese Teachers, Confucius Instituten, Chinese Ambassade, Commissie van Toetsing.

Bestuur

Paul Stevelmans (waarnemend voorzitter)
Karin Heilen (secretaris en penningmeester)
Esther Hokken (penningmeester tot 1-11-2016)
Carel van der Burg (algemeen bestuurslid)
Marion van der Kruissen (algemeen bestuurslid)
Erik Kwakernaak (algemeen bestuurslid, redactielid LTM)
Katrin Richter (algemeen bestuurslid)
Yolanda Woertman (algemeen bestuurslid)
Volker Pfeiffer (adviserend lid namens het Goethe-Institut)
Erwin de Vries (adviserend lid)

Esther Hokken heeft in het najaar te kennen gegeven dat ze het bestuur wil verlaten.

Aantal leden

Het aantal leden: 654 (1e), 51 (2e)

Acties in 2016

- In mei vonden weer examenbesprekingen plaats. Dit jaar kwamen examendocenten samen in Almelo (havo en vwo), Drachten (havo en vwo) en Zwolle (vwo). De bijeenkomsten in Utrecht konden helaas geen doorgang vinden wegens te weinig deelnemers.
- In juli werden voor het tweede jaar op rij oorkonden verstuurd aan excellente leerlingen die een hoog examencijfer hadden behaald (8,5 of hoger).
- In de zomer werd een Visiegroep Frans en Duits samengesteld, met vertegenwoordigers uit het voortgezet onderwijs, het hbo en de universitaire wereld alsmede een lid uit beide sectiebesturen. De Visiegroep wil een kritisch geluid laten horen inzake het advies Onderwijs2032.
- Tijdens de Landelijke Studiedag op 4 november in Utrecht waren er weer enkele workshops die door de Sectie werden georganiseerd. Op het taleneiland hadden we een stand waar veel docenten Duits langs kwamen en informatieve spullen en leerzame gadgets – ter beschikking gesteld door het Goethe-Institut en Deutsch macht Spaß – dankbaar meenamen.

EXCELLENTE LEERLINGEN

Highlight van 2016 was het voortgaande succes van de oorkonden die de Sectie uitreikte aan excellente leerlingen die een hoog cijfer hadden behaald bij het eindexamen. In 2015, het jaar waarin we begonnen met deze actie, verstuurden we in totaal 60 oorkonden. Afgelopen jaar waren dat er 166, een stijging van meer dan honderd! Dit jaar werden we logistiek ondersteund door het bureau van Levende Talen en die hulp was meer dan welkom. De verzending verliep daardoor nage-noeg vlekkeloos. De reacties van enkele vergulde docenten van deze excellente leerlingen waren overwegend lovend.

Plannen voor 2017

- 10 en 11 maart 2017: Nationaal Congres Duits. Enkele bestuursleden zullen hier aanwezig zijn. We hebben een tafel gereserveerd waar we voorlichting willen geven over het bestuur en zijn activiteiten. Samen met het CvTE en Cito willen we een workshop geven over de praktijk van de eindexamens. Voorts willen we in het kader van het NCD de uitreiking van de profielwerkstukkenwedstrijd organiseren.
- Mei 2017: examenbesprekingen, zoals altijd voor havo en vwo en dit jaar starten we ook een examenbespreking vmbo.
- Juli 2017: oorkonden uitreiken aan excellente leerlingen.
- Zomer 2017: het sectiebestuur zal worden vertegenwoordigd tijdens de IDT in Fribourg, Zwitserland door bestuurslid Carel van der Burg.
- Najaar 2017: we gaan van start met een nieuwe reeks voorronden voor de Deutscholympiade. Na een jaar rust waarin concept en organisatie worden herzien gaan we verder met voorronden nieuwe stijl.

Bestuur

Willemien den Hollander (voorzitter, mbo)
Vacature, vicevoorzitter
Rob Mengerink (penningmeester, avo/veva)
Betty Molt (secretaris, NCE, hbo m.u.v. lerarenopleidingen)
Patricia Rose (algemeen bestuurslid, IATEFL, vmbo/vo/tto)
Vacature algemeen bestuurslid (vmbo)
Pascal Koole (algemeen bestuurslid, Powtoon Challenge/bo/vtto/Early English/lerarenopleidingen/mbo)
Louise Taylor (algemeen bestuurslid, Vedocep/ PABO/po/vtto/Early English)
Dave Kradolfer (algemeen bestuurslid, havo/vwo/social media/website)
Vacature, algemeen bestuurslid (havo/vwo)
Vacature, algemeen bestuurslid (po)

Tijdens de ALV in maart 2016 heeft het sectiebestuur afscheid genomen van 2 bestuursleden: Ester Ignacio-Tas en Marlise Kruishoop. De nieuwe bestuursleden Dave Kradolfer, Jolien Quaedvlieg en Louise Taylor werden benoemd. In november 2016 maakte Jolien Quaedvlieg kenbaar dat zij gaat stoppen als SBE-lid in verband met haar nieuwe baan in Florida, USA. Daarop heeft het SBE een wervingscampagne gelanceerd voor nieuwe bestuursleden; de sollicitatieprocedure loopt nog.

Aantal leden : 732 (1e), 184 (2e)

Acties in 2016

- Er waren 5 reguliere bestuursvergaderingen in 2016, allen in Woudstede, Utrecht-Lunetten.
- Er zijn in 2016 weer 4 digitale Newsletters rondgemaild naar alle sectieleden.
- Secretaris Betty Molt en bestuurslid Patricia Rose hebben in april de Annual Conference van de IATEFL (International Association of Teachers of English as a Foreign Language) bezocht in Birmingham, UK.
- Er is opnieuw een reactie geformuleerd op de publicatie van de veldraadpleging Onderwijs2032, namens de Sectie Engels.
- Tijdens de Landelijke Studiedag op 4 november in Utrecht konden bestaande én nieuwe leden van de Sectie Engels langskomen bij de stand om hun presentje in ontvangst te nemen. Het presentje was dit jaar een mooie mok met opschrift. De reacties waren enthousiast.
- Tijdens de LSD 2016 gaven Pascal Koole en Jolien Quaedvlieg een succesvolle workshop over het maken van Powtoon filmpjes voor de Powtoon Challenge.
- Op de LSD 2016 gaf Patricia Rose voor het eerst zelf geen workshop. Zij was gevraagd om de organisatie op de dag

zelf te ondersteunen. Haar taak was om de workshopgevers te ontvangen en wegwijs te maken. Mooie bijkomstigheid was dat ze bijna alle workshophouders kende en dat voelde vertrouwd voor alle partijen. Wat Patricia betreft, voor herhaling vatbaar.

- De Powtoon Challenge was een groot succes, met een feestelijke afsluiting na het schooljaar 2015/2016 in Woudstede, Utrecht-Lunetten. In de editie 2016/2017 doen weer meer scholen mee en Pascal is hier weer erg druk mee.
- We zijn actief op social media zoals LinkedIn, Facebook en Twitter.
- Het succes van het Centraal Examen Engels voor het mbo werd en wordt geprolongeed. Er zijn nu 70.000 afnames in het vrijwel het gehele veld. De cesuur is gewijzigd in verband met de herijking van niveau B1.
- De Vedocep was ook weer actief in 2016, met onder meer een Studiedag op 16 november 2016, met diverse interessante sprekers en het uitwisselen van ideeën en contacten.
- De Vedocep is benaderd voor de Kennisbasis en voor een pilot van de Taaltoets.
- De Vedocep is ook om advies gevraagd over het gewenste ERK-niveau dat pabo-docenten moeten hebben om Engels te onderwijzen.
- Karin Epping is onze redacteur Engels bij LTM.
- Betty Molt zit in het bestuur/organisatiecomité van het Nationaal Congres Engels en vertegenwoordigt daar Levende Talen.
- Dave is samen met Blanca Cano González druk bezig geweest met de update van de website van Sectie Engels.
- Op 30 november 2016 had het sectiebestuur een gezellig etentje in The Colour Kitchen in Utrecht-Zuilen.

POWTOON CHALLENGE

Powtoon Challenge is nog steeds een enorm succes en de populariteit en bekendheid bij scholen neemt alleen maar toe. Powtoon Challenge is een leeswedstrijd voor scholieren van zelfgekozen Engelse boeken, waarbij zij via een zelfgemaakt animatiefilmpje (een ‘Powtoon’) over hun keuze vertellen en proberen andere scholieren ook te enthousiasmeren voor dat boek.

Plannen voor 2017

- Op vrijdag 17 maart 2017 vindt het Nationaal Congres Engels in De Reehorst in Ede plaats.
- Wij zijn druk met het werven van nieuwe bestuursleden en hopen deze tijdens de ALV formeel te kunnen benoemen.

Sectie Frans

- Het sectiebestuur Engels is momenteel onderbemend. Zo gauw het weer op volle sterkte is, kunnen er weer nieuwe activiteiten worden ontplooid.
- Er wordt verder gekeken naar nauwere samenwerking tussen Sectie Engels en het EP-Nuffic.
- Samenwerking met de British Council wordt geïntensiveerd, met onder meer een gezamenlijke boekenlegger als promotiemateriaal. Dit komt in plaats van onze eerdere flyer met informatie. De nieuwe boekenlegger zal voor het eerst worden gepresenteerd tijdens het NCE 2017 op vrijdag 17 maart.

Bestuur

Jeanette Noordermeer (voorzitter)
Berrie de Zeeuw (penningmeester)
Bianca de Dreu (secretaris intern)
Joyce Snijder (secretaris extern)
Frank Claessen (mbo)
Antonet Chermanne (hbo)
Joke Rentrop-Weij (FIPF)
Trees Aler (Table ronde du français, concours Prix du jeune lecteur)

Tijdens de jaarvergadering in april 2016 is een drietal leden formeel afgetreden. Gelukkig is voor eenieder van hen opvolging gevonden. Twee van de afgetreden leden, Laura Fontijne en Trynke van Dokkumburg, blijven voorlopig wel actief betrokken om de nieuwe leden, die in april 2017 benoemd worden, goed in te werken.

Aantal leden: 953 (1e), 78 (2e)

Acties in 2016

- De Ronde Tafel Frans (RTF) vergaderde vier maal over inhoudelijke zaken en over de financiële basis voor de twee projecten die ze organiseert en waarvoor ze afhankelijk is van bijdragen van de deelnemers en sponsors.
- Le français voyage 4 (lfv4) kon gedurende 6 maanden wederom over 2 taalassistenten Frans beschikken dankzij het EP-Nuffic. Zo was het mogelijk dat alle 37 scholen die zich ingeschreven hadden twee maal een assistent op bezoek kregen. Inmiddels is lfv5 in afgeslankte vorm gestart met slechts één taalassistent voor leerlingen in klas 3.
- Op donderdag 10 november vond de derde Dag van de Franse Taal plaats. Inmiddels doet ruim tweederde van alle middelbare scholen in Nederland mee.
- De Sectie Frans is lid van de Fédération Internationale des Professeurs de Français (FIPF) en heeft zitting in de commissie West-Europa. De leden van de Commission de l'Europe de l'Ouest (CEO) zijn dit jaar twee maal bijegekomen. In juli, op het Wereldcongres Frans in Luik, hebben zij een *table ronde* over de positie van het Frans in Europa vorm gegeven. Zij hebben in november tijdens de Landelijke Studiedag van Levende Talen Nederlandse docenten Frans ontmoet.
- Traditiegetrouw werden er in 2016 verschillende wedstrijden georganiseerd.
Concours Interscolaire
Voor het Concours Interscolaire 2016, getiteld Francophonie sur scène, mochten leerlingen een Franstalig land live op het podium presenteren via poëzie, toneel, slam, rap of zang. Na de zomervakantie werd het concours 2017, A toi

de jouer, gelanceerd. De opdracht aan leerlingen is om een bestaand of nieuw spel te maken over de Franse taal en/of een Franstalig land (geografie, geschiedenis, muziek, mode, sport, natuur, inwoners, cultuur, gewoonten, kunst, dagelijks leven, etc.). De finale vindt plaats in april of mei 2017.

Profielwerkstukprijs

De winnaars voor havo zijn: Cas Dashorst & Julian Meijer met de titel *Marseille, la métropole du sud* en Elza Milacic met *L' Absurde selon Camus*. Voor vwo zijn de winnaars: Kejan Beemer met *On ne naît pas féministe, on le devient* (over Simone de Beauvoir) en Jing Jing Cai & Sanne van Pampus met *Het effect van auditieve input in combinatie met visuele input op tekstbegrip en tekstwaardering*.

Prix du Jeune Lecteur

Op 28 scholen lazen leerlingen in 55 klassen de roman *Le collier rouge* van J. C. Ruffin. Najaar 2016 zijn op 20 scholen 45 klassen gestart met het lezen van de roman *Charlotte* van David Foenkinos.

Penningen meilleur élève du bac Français

In 2016 heeft de Sectie Frans voor de derde maal vier erepenningen per school ter beschikking gesteld die konden worden uitgereikt aan de eindexamenkandidaat die voor het schoolonderzoek en het centraal schriftelijk samen het hoogste punt had behaald. Dit jaar zijn er door 140 scholen 421 penningen besteld en uitgereikt tijdens de verschillende diploma-uitreikingen.

- De Sectie Frans liet via verschillende media van zich horen.
Website

Ook dit jaar was de Sectie Frans van Levende Talen weer erg actief binnen de digitale wereld. Zowel www.franszelfsprekend.nl als www.levendetalen.nl/talensecties/sectie-frans blijven ongekend populair. Franszelfsprekend is het welkomsporthaal van de Sectie Frans van Levende Talen. U vindt hier informatie over allerlei onderwerpen zoals Frans leren, Franstalige muziek, informatie over de concours, interviews, het boekje 'Frans kiezen in de bovenbouw' en nog veel meer. Onze website is dit jaar vernieuwd en nieuwe onderwerpen zoals de Ronde Tafel Frans en Frans op de basisschool (français précocé) hebben een plek gekregen.

Nieuwsbrief

Daarnaast versturen wij maandelijks gratis een digitale nieuwsbrief. Aanmelden voor de Nieuwsbrief Frans kunt u via de website.

Sociale media

Ook op sociale media waren we actief. Indien u ons wilt volgen, dient u op Facebook te zoeken naar: LT_Frans.

- De samenwerking met Digischool is opgeheven. Omdat er nu geen toegang meer is tot de List-Frans van deze organisatie, heeft de Sectie Frans besloten het stokje van Digi-

school over te nemen. U kunt zich via de website voor de nieuwe list_Frans aanmelden.

- Al vele jaren bestaan de kernactiviteiten van de Didactiekcommissie uit het organiseren van de Ideeëndagen, het produceren van *fiches pédagogiques* bij recente films en ander materiaal en het verzorgen van workshops op studiedagen en de congressen Frans. Op de site www.didactiekcommissiefrans.nl zijn de activiteiten, de producten en alle overige informatie te vinden.
- Ook in 2016 is de Didactiekcommissie traditiegetrouw met de Ideeëndag het land ingegaan. Vorig jaar waren we in Eindhoven; dit jaar vond de Ideeëndag 'Le français en toutes couleurs. Differentiatie uitgelicht.' plaats op het Minkema College in Woerden.

Plannen voor 2017

- Half maart: Finale Prix du Jeune Lecteur in aanwezigheid van David Foenkinos.
- Half maart: Finale Le Français Voyage.
- 18 t/m 26 maart: Semaine de la Francophonie.
- 24 en 25 maart: Congres Frans.
- 8 april: Algemene Ledenvergadering Levende Talen.
- April of mei: Finale Concours Interscolaire.
- 7 oktober: Ideeëndag Didactiekcommissie. Deze dag zal in zijn geheel gevuld worden met leuk, uitdagend en creatief materiaal van Michel Boiron.
- 3 november: Landelijke Studiedag Levende Talen.
- 9 november: Vierde Dag van de Franse taal.

Sectie Fries

Bestuur

Babs Gezelle Meerburg (voorzitter)
Annekin Faber (vice-voorzitter)
Ans Wallinga (secretaris)
Tjeerd Kooistra (penningmeester)
Bonno van Dyk (algemeen bestuurslid, vertegenwoordiger HB)
Reitze Jonkman (algemeen bestuurslid, redactielid LTM)

Aantal leden : 30 (1e), 20 (2e)

Acties in 2016

- Het reguliere bestuurswerk zoals de vertegenwoordiging in het HB en in de redactie van *Levende Talen Magazine*.
- Jaarvergadering met jaarverslag en financiële stukken 2015 (10 maart 2016).
- Congres Fierder mei Frysk 13 (3 november 2016).
- Nieuwsbrief 2 (maart 2016) van sectie Fries naar de leden, maar ook naar niet-leden.
- Verschillende bijdragen aan LTM.
- Voorbereidingen en gesprekken over het opzetten van een didactisch netwerk Friese taal en cultuur (inclusief meertaligheid) samen met NHL, provinsje Fryslân, Afûk en Cedin.
- Actieve ledenwerving op het congres Fierder mei Frysk 13. Dit heeft 5 nieuwe leden opgeleverd.
- Gesprek met Idske Bangma. Mefrou Bangma maakt in opdracht van de *provinsje Fryslân* een inventarisatie van het vak Friese taal en cultuur op de scholen voor voortgezet onderwijs in Friesland.

Plannen voor 2017

- Artikelen in LTM en LTT.
- Organisatie Fierder mei Frysk 14.
- Werving nieuwe leden.
- Aansluiting van de nieuwsbrief bij *Nijsbrief fak Frysk* van taalcentrum Frysk van onderwijsbegeleidingsdienst Cedin uit Drachten.
- Opzetten didactisch netwerk Friese taal en cultuur samen met NHL, provinsje Fryslân, Afûk en Cedin.
- Stimulering van gebruik standaardtoetsen voor meting leeropbrengsten Fries.
- Inrichten en bijhouden van de website.
- Jaarvergadering met jaarverslag en financiële stukken 2016 (15 februari 2017) in samenwerking met toneelgezelschap Tryater uit Leeuwarden.

CONGRES FIERDER MEI FRYSK 13

Donderdag 3 november 2016 stond de docent centraal op het dertiende congres Fierder mei Frysk op de Noordelijke Hogeschool te Leeuwarden. Bij binnenkomst kregen de bezoekers verse sapjes en was er royaal tijd ingepland om rustig met elkaar te kunnen (bij)praten.

Als gastspreker kwam toptrainer Foppe de Haan vertellen hoe je om kunt gaan met stress en werkdruk. Zijn boodschap luidde dat als je goed wilt functioneren als docent je vooral goed voor jezelf moet zorgen.

Daarna konden de bezoekers terecht bij verschillende docentgerichte workshops. Zo gaven onder andere enthousiaste gebruikers van de nieuwe onlinemethode voor het vak Friese taal en cultuur Searje 36 voorbeelden en legden uit hoe de methode je kan ontlasten. En van een onderwijsskundige kregen lesgevers praktische handvatten om een les handiger en met behoud van meer energie te organiseren. Tussendoor werd er gezamenlijk gegeten. Voor de mensen met stijve schouders was er stoelmassage.

We kunnen terugkijken op een geslaagd congres. De middag en avond vlogen voorbij en toch gingen de bezoekers ontspannen naar huis.

Sectie Italiaans

Bestuur

Rita Sorce (voorzitter)
Tatiana Bruni (vice voorzitter en didactiekcommissie, niet actief)
Angela de Luca (aspirant secretaris, niet actief)
vacature, penningmeester
vacature, redacteur LTM

Aantal leden: 27 (1e), 28 (2e)

Acties in 2016

- De sectie Italiaans heeft zich in 2016 beziggehouden met de publicatie van de verhandelingen van het congres dat in juni 2015 gehouden is aan de universiteit van Tilburg.
- De verhandelingen van het congres zullen in april 2017 worden gepubliceerd in het tijdschrift *Incontri. Rivista europea di Studi Italiani*. van de Werkgroep Italië Studies (WIS) waarin Nederlandse en Belgische academici zitting hebben (www.italiestudies.nl). De publicatie wordt verzorgd in samenwerking met de vakgroep Italiaans van Universiteit Leiden: dr. Claudio Di Felice en drs. Enrico Odelli.
- Er zijn geen studiedagen georganiseerd omdat het bestuur onvolledig is.
- Vanwege het hoge entreetarief werd door de Sectie Italiaans niet deelgenomen aan de Landelijke Studiedag.

Plannen voor 2017

- De sectie Italiaans biedt in samenwerking met de universiteit van Venetië en taalinstituut Italiaitalia te Amsterdam een opleidingstraject aan voor Italiaanse taaldocenten ter ondersteuning van het examen voor de didactische certificering voor het geven van Italiaanse taalonderwijs aan buitenlanders: CEDILS. Leden van Levende Talen krijgen korting. De examens worden 3 keer per jaar in Amsterdam gehouden: maart, juni en november. De docenten die de didactische training verzorgen zijn drs. Anna Maria Sabetta en prof. Graziano Serragiotto van de Università Ca' Foscari in Venetië.
- De sectie Italiaans wil gaan samenwerken met Dante Alighieri in Breda.
- In samenwerking met uitgeverij Coutinho zal de Sectie Italiaans een workshop Italiaanse didactiek aanbieden in de maand april.
- Sectie Italiaans heeft *The Italians Master Language* van de UvA, die in mei 2017 gaat plaatsvinden, gefinancierd.
- Ook dit jaar voorziet de Sectie Italiaans geen deelname aan de Landelijke Studiedag vanwege de hoge entreekosten.
- De Sectie Italiaans kan zich niet akkoord verklaren met de verhoging van de contributie voor 2017.

Sectie Nederlands

Bestuur

Paula Bosch (voorzitter)
Ton Hendrix (secretaris)
Christine Brackmann (penningmeester)
Wilma van der Westen (algemeen bestuurslid)
Toine van Gaal (algemeen bestuurslid)
Klaas Heemskerk (algemeen bestuurslid tot 9 april 2016)
Fonnie Haverkort (algemeen bestuurslid tot 9 april 2016)
Hans Goosen (algemeen bestuurslid per 9 april 2016)
Hanneke Gerits (algemeen bestuurslid per 9 april 2016)
Merlijn Draisma (algemeen bestuurslid per 9 april 2016)

Paula Bosch verlaat op 9 april 2017 het bestuur.

Aantal leden: 1298 (1e), 307 (2e)

Acties in 2016

- In 2016 is er opnieuw een prijs toegekend aan goede en oorspronkelijke profielwerkstukken.
- Na de zomervakantie is het overleg over de centrale examens Nederlands in allerlei bijeenkomsten aan de orde geweest. Afgevaardigden van het SBN hebben intensief overleg gevoerd over de veranderingen in het examen vwo en havo van de laatste drie jaar. Te weten: het verdwijnen van de samenvatting, de forse uitbreiding van het aantal teksten met vragen, het verrekenen van taal- en spelfouten en komend examenjaar een aangepaste syllabus voor argumentatieleer.
- Pilot aanvulling antwoordmodel. Het SBN heeft na de examenbesprekingen een document opgesteld van ruim tien A4'tjes met aantekeningen bij, c.q. aanvullingen op antwoorden die door leerlingen gegeven zijn. Dit alles ter ondersteuning van het beoordelingswerk van de docenten. CvTE en SBN willen in een pilot gaan onderzoeken of het mogelijk is direct na het examen werk op te vragen van examenkandidaten, ervaren docenten aan het werk te zetten met het tot dan toe nog conceptantwoord model, dat waar nodig aan te passen en aan te vullen en pas dan te verspreiden onder docenten.
- Lees- en schrijfvaardigheid in het CSE. Het SBN heeft inhoudelijke en toetstechnische analyses gemaakt van de examens van de laatste twee jaar en vraagt zich af of het examen leesvaardigheid h/v nog wel 50 procent van het eindcijfer mag uitmaken. Schrijfvaardigheid zou op een of andere manier pregnanter deel uit moeten maken van het eindcijfer.
- Op 18 juni 2016 vond de succesvolle conferentie *Nederlands2032? NederlandsNu!* plaats. De dag is georganiseerd door een groep van elf enthousiaste docenten: vier bestuursleden van het sectiebestuur Nederlands van Levende Talen,

beste leraar Nederlands van 2015 Arnoud Kuijpers, en andere leden van de Facebookgroep Leraar Nederlands.

NEDERLANDS2032? NEDERLANDSNU!

Een conferentie voor docenten Nederlands op 18 juni 2016, op het eerste oog niets bijzonders. Maar het tegendeel is waar. Allereerst verdient deze dag met recht de kwalificatie *van, voor en door leraren*. Tijdens de conferentie werd een aantal cruciale thema's besproken:

- **Nederlands als moderne vreemde taal?**
- **Nederlands: inhoud voorop of vaardigheden voorop?**
- **Literatuur, verplicht vak of keuzevak?**
- **Beter schrijven zonder cijfers?**
- **Creativiteit in de lessen Nederlands**
- **Anders toetsen?**
- **Hoe ziet het ideale examen Nederlands eruit?**

De conferentie was een groot succes, krijgt een vervolg in de verdere samenwerking van Levende Talen en de Facebook-groep en Drive, en zal in 2017 mogelijk opnieuw worden georganiseerd.

Plannen voor 2017

- In de geplande LTM-special voor het najaar van 2017 worden de noodzakelijke aanpassingen voor het onderwijs Nederlands in de toekomst nader belicht. De leerlijnen voor Nederlands moeten er anders uit gaan zien. Het heeft enige tijd gekost voordat duidelijk was of de bekostiging van de LTM-special over het vak Nederlands rond zou kunnen komen. Het ziet er nu naar uit dat het gaat lukken. In het najaar van 2016 en het voorjaar van 2017 wordt door verschillende bestuursleden gewerkt aan een LTM-special over het schoolvak Nederlands, waarin de nadruk ligt op de implicaties van meertaligheid op het onderwijs in het Nederlands. De beoogde verschijningsdatum ligt in het najaar van 2017.
- Het SBN verdiept zich in de complexe veranderingen die het onderwijs Nederlands in toekomst te wachten staan. De Meesterschapsteams hebben in 2016 in een manifest aandacht gevraagd voor een inhoudelijker invulling van het schoolvak Nederlands. Een overwegend instrumentele invulling van de leerlijn Nederlands gaat ten koste van literatuur en taalkunde. Behalve dat het vak daardoor weinig inspirerend is voor veel leerlingen, staat het schoolvak Nederlands ook ver weg van wat er op de universitaire opleiding speelt. De Meesterschapsteams pleiten voor een inhoudelijke vernieuwing van het schoolvak. Toch geldt hun

commentaar vooral voor de vwo-leerling. In de legitieme kritiek van de Meesterschapsteams blijft de ingrijpende toekomstverandering voor het onderwijs in de Nederlandse taal – van moedertaalonderwijs naar onderwijs Nederlands in een meertalige context – buiten beschouwing. Voor het overgrote deel van het voortgezet onderwijs is die verandering nu al actueel en problematisch in de leerlijn vmbo – mbo – hbo. Zie hiervoor de LTM-special van december 2012 over het taalonderwijs in het mbo. Het havo verkeert weliswaar nog in een tussenpositie, maar uit het hbo zijn er ook momenteel al klachten over een adequate aansluiting. Havoleerlingen voldoen niet aan de taaleisen die het hbo van hen verwacht.

Sectie Nederlandse Gebarentaal

Bestuur

Pieterneel Bottema (voorzitter/secretaris)

Adde Woest (penningmeester)

Soraya Luijks (algemeen bestuurslid)

Iris van Wijnen (algemeen bestuurslid)

In de loop van 2016 heeft Iris Wijnen het bestuur verlaten en is Soraya Luijks haar opgevolgd.

Aantal leden: 48 (1e), 10 (2e)

Acties in 2016

- Het afgelopen jaar stond de website van de Sectie Gebarentaal hoog op onze prioriteitenlijst. Naar verwachting wordt de website in 2017 actief.
- Nieuwsbrieven vanuit de Sectie in februari en juli.
- Workshop over het Europees Referentiekader met daaraan sluitend een netwerkborrel in maart.
- Vertegenwoordiging op de Landelijke Studiedag, waar ook vragen gesteld konden aan een dove docent over dove leerlingen.
- Voorlichting over de Sectie Gebarentaal aan nog niet afgestudeerde NGT-docenten.
- Verschillende overleggen met externe partijen zoals de Hogeschool Utrecht en Dovenschap.

ERKENNING NEDERLANDSE GEBARENTAAL

In oktober 2016 is er een herzien wetsvoorstel voor de erkenning van Nederlandse Gebarentaal als officiële taal ingediend. Dit werd ingediend door de Kamerleden Carla Dik-Faber (Christen-Unie) en Roelof van Laar (PvdA).

Naast het wetsvoorstel werd er ook op andere manieren aandacht gevraagd voor de Nederlandse Gebarentaal. Een voorbeeld is het project Musea in Gebaren waar acht Amsterdamse musea aan deelnamen. Hier konden rondleidingen worden geboekt met NGT als voertaal.

Een ander voorbeeld is het opnemen van een videofragment #nlgebaart#erkenning#ngt. Dit fragment werd door verschillende bekende Nederlanders opgenomen en verspreid ter ondersteuning van de initiatiefwet.

Plannen voor 2017

- Drie workshops (februari, mei/juni en oktober/november).
- ALV op 8 april 2017.
- Op de Landelijke Studiedag een workshops NGT.
- Meer communicatie binnen en buiten de vereniging door:
 - het verbeteren van de website;
 - voorlichting te geven aan nog niet afgestudeerde NGT-docenten.
- Samenwerken met belangenorganisatie Dovenschap/HU.
- Het opzetten van een register voor NGT-docenten.
- Faciliteren van inhouds- en ervaringsuitwisseling voor leden.
- Het bieden van relevante informatie.
- Samenwerking/overleg met Dovenschap en Hogeschool Utrecht.
- Het uitbreiden van het bestuur van drie naar meer personen.

Sectie Pools

Bestuur

Elżbieta Niemczuk-Weiss (voorzitter)

dr. Anna Gregorowicz-Metz (tot 5 november secretaris, webmaster; redactielid van LTM)

Marta van Vliet-Sokołowska (vanaf 5 november secretaris, webmaster, redactielid LTM)

dr. Teresa Jaskólska-Schothuis (penningmeester)

Magdalena Malada (algemeen bestuurslid, sociale media)

Agnieszka Steur (algemeen bestuurslid, public relations)

prof. dr. Wim Honselaar (algemeen bestuurslid, expertise en eindredactie)

Aantal leden: 29 (1e), 5 (2e)

Acties in 2016

- 13 maart: Deelname aan Wierszowisko, de 16e editie van het Festival van de Poolse Poëzie voor leerlingen van de scholen behorende tot het Forum Polskich Szkół (Stichting Poolse Scholen) in Nederland met een stand SP en 2 juryleden.
- 9 april: ALV-vergaderingen van Levende Talen en de Sectie Pools.
- 18 juni: Studiedag Sectie Pools en Sectie Russisch: Polen en Rusland – culturen in dialoog in samenwerking met de UvA en de Poolse ambassade.
- 26 juni: Drie Poolse workshops voor de 130 leerlingen van de Europese School Bergen; Fonetische reis door de Poolse steden in het kader van de Europese Dag van de Talen.
- 30 september en 1 oktober: Drongo-festival (stand, presentatie van de Sectie Pools, spoedcursus Pools, fonetische taalspellen in de talentuin) in samenwerking met de UvA, Forum Poolse Scholen en de Poolse ambassade.
- 14-16 oktober: Deelname aan de methodische conferentie voor leraren op Poolse scholen in de Benelux georganiseerd door LOM (Lokalny Osrodek Metodyczny na kraje Beneluxu) in Comblain-la-Tour (B) presentatie van de Sectie Pools en de lezing.
- 16 oktober: Deelname aan de Polish Bilingual Day georganiseerd door de Stichting Poolse Scholen in Nederland, Amersfoort; ontmoeting met tweetalige schrijfster, Poolse uitspraak voor Nederlanders.
- 4 november: lezing door mevr. dr. Barbara Malak-Minkiewicz op de Landelijke Studiedag.
- 6 november: Lezing tijdens de methodische conferentie voor leraren Pools in Nederland, georganiseerd door de Stichting Poolse Scholen in Nederland.
- 23 november: Deelname aan de 3e conferentie ‘Het begrip tweetaligheid voor docenten en pedagogen met Poolse leerlingen’ georganiseerd door de Poolse School in Den Haag en Stichting KREDA; stand van de Sectie Pools.

- Deelname aan 4 vergaderingen van het HB.
- 17 vergaderingen van het bestuur Sectie Pools in verband met de organisatie van onze evenementen.
- Onderhouden van Facebook en twitter-account.

SUCCESSVOLLE PRESENTATIES

Deelname aan het Drongo-festival op 30 september en 1 oktober (stand, presentatie van de Sectie Pools, spoedcursus Pools, fonetische taalspellen in de talentuin) heeft de Sectie Pools en Levende Talen meer zichtbaar gemaakt. Het heeft ook de educatieve instellingen in de Poolse diaspora samengebracht, zoals Polonistiek UvA, Forum Poolse Scholen in Nederland, Talen Training Centrum, Pools Centrum voor Onderwijs en Cultuur Lokomotywa en de Poolse ambassade. De gezamenlijke studiedag ‘Polen en Rusland – culturen in dialoog’ van de Sectie Pools en de Sectie Russisch op 18 juni in Amsterdam was zeer succesvol.

Plannen voor 2017

- 18 februari Studiedag Sectie Pools in samenwerking met de Poolse School in Den Haag en de Faculteit Educatie van Universiteit uit Poznań (UAM).
- In maart: Bestuursvergadering– voorbereiding voor de ALV en de sectievergadering.
- 13 maart: Poolse poëziewedstrijd (*Wierszowisko*) voor leerlingen van de scholen behorende tot het Forum Polskich Szkół (Stichting Poolse Scholen) in Nederland; stand Sectie Pools en 2 juryleden.
- In maart: afmaken van de *Powtoon* over het Pools in Nederland.
- 8 april: ALV
- In mei: Deelname aan de Dag van de Poolse Taal en Cultuur in Amsterdam georganiseerd door Pools Centrum voor Onderwijs en Cultuur Lokomotywa.
- 29 en 30 september: Drongo-festival.
- 3 november: Landelijke Studiedag.
- Najaar: studiedag Sectie Pools.
- Deelname aan de vergaderingen van de redactie LTM.
- Deelname aan de vergaderingen van het HB.
- Uitbouw van contacten bij Poolse scholen in Nederland.
- Onderhoud webpagina Sectie Pools, Facebook en twitter.
- Opzetten van een systeem voor onderlinge communicatie en voor het presenteren van documenten (Google drive).

Sectie Russisch

Bestuur

Katerina van Wegen (tot 9 februari voorzitter)

Esther van Loo (vanaf 9 februari voorzitter a.i., nascholing, jaarlijkse studiedag)

Janny Steenge (secretaris en penningmeester)

Olja Karmanova (contacten hoger onderwijs en universiteiten)

Geramé Wouters (redacteur LTM, content manager, pr)

Jeanette Bron (internationale contacten)

Dorie Nielen (heritage speakers, voortgezet onderwijs)

Sandra van Blitterswijk (heritage speakers, staatsexamens)

Cecilia Odé (internationale contacten, contact Mapryal)

Aantal leden: 49 (1e), 12 (2e)

Acties in 2016

- Maandag 11 januari vond te Den Haag een ontmoeting plaats met Jerke Verschoor, directeur van Nuffic Neso Russia te Moskou. Traditioneel zijn de Nuffic Netherlands Education Support Offices gericht op uitwisseling van studenten in het Hoger Onderwijs richting Nederland, maar ondersteunen sinds 2016 ook uitwisselingen richting het gastland, in dit geval Rusland.
- Leerlingen Russisch van het Praedinius Gymnasium te Groningen en van het Bernardinuscollege te Heerlen bezochten gezamenlijk de tentoonstelling Rode Welvaart. Sovjet design 1950-1980 in de Kunsthall te Rotterdam.
- Op 24 maart 2016 ontving Thomas Langerak de Poesjkin-medaille van Mapryal voor zijn verdiensten voor de Russische taal- en letterkunde in Nederland. Cecilia Odé reikte de medaille uit tijdens een feestelijke avond aan de Universiteit van Gent ter gelegenheid van zijn pensionering.
- Zaterdag 9 april 2016 vond de jaarvergadering plaats in Utrecht. Tijdens de Algemene Ledenvergadering kreeg Cecilia Odé het erelidmaatschap van Levende Talen aangeboden voor haar verdiensten voor Levende Talen en voor de Sectie Russisch in het bijzonder (zie ook LTM 103-5)
- Op 27 mei 2016 hebben vier havo-kandidaten en twaalf vwo-kandidaten eindexamen Russisch gedaan. Ook deden twintig kandidaten staatsexamen. Het aantal verzoeken om informatie over het examentraject voor externe leerlingen is dit jaar gegroeid. Zie ons YouTube kanaal ‘Docenten Russisch’: <bit.ly/lrm-rusplaylist>.
- Op zaterdag 18 juni vond in samenwerking met de Sectie Pools en de afdeling Slavistiek van de Letterenfaculteit van de UvA de jaarlijkse studiedag plaats in het Universiteits-theater te Amsterdam. Er was een afwisselend programma, waarin taalverwerving, vertalingen, interculturele competenties, toneel, muziek, geschiedenisonderwijs en ict een plaats innamen. Er waren ruim 60 deelnemers die de dag

gemiddeld waardeerden met een 8,8.

- Internationale zaken: Moermanskreis van 22 t/m 29 oktober. Op de website van de sectie vindt u hierover meer informatie.
- Op vrijdag 4 november namen Dorie Nielen en Geramé Wouters deel aan de LSD. De Sectie Russisch was met haar heritageproject genomineerd voor het Europees Talenlabel 2016. In dit project worden heritageleerlingen (op afstand) begeleid naar het eindexamen Russisch. De Sectie ondersteunt de betrokken docenten.
- Mapryal Olympiade 2016. De XIVe Internationale Olympiade Russisch voor scholieren vond plaats van 22 t/m 24 november 2016 op het Poesjkininstituut in Moskou. Er deden 159 scholieren mee uit 31 landen, vooral uit de nabijgelegen regio. Helaas heeft Nederland dit keer geen kandidaten kunnen sturen. De onrust en onduidelijkheid rondom de organisatie heeft daar zeker toe bijgedragen.
- In 2015-2016 hebben we twee leraren in opleiding gehad: een minor en een master. Beide leraren zijn succesvol afgestudeerd. Een leraar gaat nu eerst haar masteropleiding Slavistiek afronden en zal vervolgens wellicht doorgaan met lesgeven. De andere leraar is op dit moment werkzaam als docent Nederlands aan de MGU.
- In 2016 heeft de Sectie Russisch een nieuwe website ingericht binnen de nieuwe koepelwebsite van de vereniging <russisch.levendetalen.nl>. Een voortdurend aandachtspunt is de actualiteit van de sectiewebsite en het gebruik van moderne media. Vooral Geramé Wouters is hier zeer actief bij betrokken.
- Geramé Wouters leverde als redacteur in 2016 weer diverse bijdragen aan *Levende Talen Magazine*, zoals de bijdragen aan de rubriek Web en App. Esther van Loo en Olja Karmanova schreven voor LTM het artikel ‘Interculturele competentie in de taalles’ (LTM 103-5). Tamara Schermer schreef ‘Russische kindergedichten: een feest om te lezen’ (LTM 103-8).

Plannen voor 2017

- Het ontwikkelen van luistermateriaal en luisteroefeningen op A2-niveau, in te spreken door een *native speaker*. In 2015 zijn we daarmee gestart, in 2016 zijn we ermee doorgaan, en ook in 2017 zetten we het voort.
- Het promoten van het vak Russisch op scholen en informatie verspreiden over de sectie Russisch, waarbij speciaal aandacht besteed wordt aan *heritage*-leerlingen.
- Het verspreiden van een Nieuwsbrief om belangstellenden regelmatig op de hoogte te houden van activiteiten van de sectie. In 2016 is daar reeds mee gestart.
- In 2017 zijn enige artikelen over Russisch in *Levende Talen Magazine* gepland.

Sectie Spaans

Bestuur

Blanca Cano González (voorzitter)
Emma de Rijk (tot 9 april secretaris, redacteur LTM)
Mónica Lema (vanaf 9 april secretaris)
Juan Espinola (algemeen bestuurslid)
Mari Aghina (algemeen bestuurslid)

Aantal leden: 177 (1e), 57 (2e)

Acties in 2016

- In oktober heeft de Sectie Spaans in samenwerking met de Sectie Arabisch een studiedag gehouden waarbij Andalusië het thema was. De studiedag is goed bezocht en positief beoordeeld door de deelnemers. Er was een interessante workshop over het gebruik van humor en muziek in de les. De workshop over Onderwijs2032 was ook van belang. Sectie Spaans heeft de Sectie Arabisch geholpen bij het organiseren van workshops. De studiedag vond plaats op ROC Midden Nederland in Utrecht.
- Media: De website www.spaanslevendetalen.nl wordt onderhouden en geactualiseerd. Nieuws en achtergronden worden niet door middel van een nieuwsbrief gedeeld met de leden, maar via de website.
- Samenwerking met de Facebook-groep voor docenten Spaans in Nederland en met de groep docenten Spaans voor de basisschool.
- Aandacht besteden aan materiaal voor LTM; Publicaties in LTM blijven mager
- Overleg met het consulaat van Spanje, afdeling onderwijs, over het versterken van de professionele ontwikkeling van docenten Spaans in Nederland.
- Samenwerking met VDSN.
- Samenwerking met Uitgeverij Talenland om materiaal te verstrekken voor de Wereld Boeken Dag 23 april.
- Het bestuur heeft acht maal vergaderd en een goede notulenstructuur vastgelegd.
- Er is een lid geworven om te assisteren bij studiedag en andere activiteiten.
- Op vrijdag 4 november nam de Sectie Spaans deel aan de LSD.
- Het bestuur heeft besloten om meer kleinschalige activiteiten te organiseren, zoals gesprekken voor docenten, Wereld Boeken Dag.

In samenwerking met de Facebook-groep voor docenten Spaans heeft de sectie Spaans de Dag van Docenten Spaans in Nederland georganiseerd. Deze heeft plaatsgevonden in Rotterdam. Het was dit jaar een sprankelende dag vol ontmoetingen tussen docenten uit alle uithoeken van de wereld en de activiteiten waren hartverwarmend.

Plannen voor 2017

- Studiedag voor docenten Spaans in oktober.
- Wereld Boeken Dag organiseren, didactische materiaal aan de docenten verstrekken om bij open dagen te gebruiken of voor de lessen Spaans.
- Organisatie van de Dag van Docenten Spaans op zaterdag 3 juni in Amsterdam.
- Organisatie van een profielwerkstukwedstrijd in samenwerking met het Spaanse consulaat. Prijs uitreiken aan het beste PWS.
- Certificaat Spaans ‘Menciones honoríficas’ voor studenten die een 9 of 10 halen voor het examen Spaans (CE). De leerlingen worden opgegeven door de docenten die lid zijn van LT.
- Docenten Spaans uitnodigen voor een mondelinge evaluatie van het CE Spaans, na het examen.
- Doorgaan met de ontwikkeling van de website www.spaanslevendetalen.nl voor de sectie Spaans en haar leden. Een lid zal artikelen over verschillende thema's, bijeenkomsten schrijven voor de website.
- Samenwerking met de Facebook-groep voor docenten Spaans in Nederland en die met de groep docenten Spaans voor de basisschool voortzetten.
- Emma de Rijk blijft redactielid bij LTM. De leraren didactiek Spaans zullen de masterstudenten vragen om artikelen te schrijven voor LTM over hun thesis.
- Overleg met het consulaat van Spanje, afdeling onderwijs, over het versterken van de professionele ontwikkeling van docenten Spaans in Nederland.

Sectie Turks

Bestuur

Mehmet Uz (voorzitter, waarnemend penningmeester)
Catharina Geelen (secretaris en redactielid LTM)
Rahime Gülcü (tot 27 juni penningmeester)
Vacature penningmeester
Erol Samburkan (algemeen bestuurslid)
Salih Şimşek (algemeen bestuurslid)
Taner Yıldız (algemeen bestuurslid)

Aantal leden: 40 (1e), 12 (2e)

RAHIME IM

Bijeenkomst in Rotterdam waarbij familie, vrienden, kennissen en collega's ter nagedachtenis van Rahime herinneringen deelden en muzikale bijdragen leverden. Rahime heeft een rijk leven geleid waarin zij steeds actief is geweest om het lot van medemensen te verbeteren. Rahime zorgde ervoor dat projecten van de grond kwamen, zowel in haar werk als docente en toetsdeskundige bij het Cito als bij haar werkzaamheden voor de Sectie Turks. Sinds 2014 zat zij als penningmeester in het Dagelijks Bestuur van Levende Talen. Steeds opnieuw werd uit de verhalen duidelijk hoe de betrokkenheid van Rahime doorslaggevend was voor het succes van de onderneming. We missen haar...

Acties in 2016

- Facebookpagina van de Sectie Turks beheerd door Mehmet Uz.
- 25 februari 2016: Bijeenkomst bij Turkse consulaat in Den Haag. Er zijn afspraken over lesmaterialen gemaakt.
- 9 april 2016: Bijeenkomst Turkse leden en deelname aan ALV.
- 7 september: Herdenking Rahime Gülcü en ledenvergadering.
- 9 september: Opening nieuwe seizoen LT. Samen met leden Sectie Russisch advies voor platform onderwijs2032 en sectievergadering.
- 31 september en 1 oktober: Deelname aan Drongofestival.
- 23 oktober: Hernieuwde inschrijving bij Kamer van Koophandel.
- 4 november: LSD workshop van Mehmet Uz, leraar vmbo, over respect, communicatie en succes.
- 23 november: De Dag van de Leraar voor docenten Turks in samenwerking met het Yunus Emre Instituut in Amster-

- dam. Catharina Geelen heeft een toespraak gehouden en leden geworven. De workshop van Mehmet Uz was inspirerend; hij gaf aan wat hij doet om leerlingen te motiveren. De leden van de Sectie Turks hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om te netwerken. Aansluitend was er een concert met klassieke Turkse muziek.
- 27 november: Herdenking Rahime Gülcü in Rotterdam.

Plannen voor 2017

- Dictee-, dicht- en essaywedstrijd.
- Voorlichtingsbijeenkomst over Turks als keuzevak voor ouders en leerlingen.
- Bijeenkomst Sectie Turks bij Algemene Ledenvergadering.
- Studiedag voor docenten Turks onder meer Vaklokaal Turks van Digischool door Kamile Altıok.
- De dag van de leraar.
- Landelijke Studiedag met workshops van de Sectie Turks.
- Leeskring Turkse literatuur in Rotterdam.
- Bijeenkomst Turkse zelforganisaties over de Turkse taal.
- Deelname aan Cultifest mei 2017.
- Trajectplan ELO: de Sectie volgt actief de ontwikkelingen en zoekt inhoudelijke en financiële ondersteuning onder meer door samen met andere talensecties deel te nemen aan Verrijkende Talen. Er zijn meer scholen waar Turks als keuzevak gegeven wordt maar er zijn nog steeds te weinig docenten en lesmaterialen, dit knelpunt heeft onze aandacht. Deels ondervangen met ELO.

VERSLAG VAN DE VAKBONDSMEDEWERKER

‘Naast de collectieve belangenbehartiging biedt Levende Talen op toegankelijke wijze advies en rechtsbijstand bij zaken die voortvloeien uit uw arbeidsovereenkomst en betrekking hebben op uw onderwijsbaan.’ (website Levende Talen).

Tijdens het gehele jaar was ik actief als vakbondsmedewerker. Het werk in 2016 bestond allereerst uit eerstelijnszorg voor leden met arbeidsrechtelijke vragen. Ik ontvang de vragen per mail of telefoon. Daarna neem ik contact op met een van de juristen uit het juristenpanel van de UnieNFTO. Een van hen neemt contact op met de vragensteller en onderhoudt verder het contact. Eens per zes weken neem ik samen met de juristen alle lopende zaken door.

In 2016 hebben 71 leden gevraagd om hulp of informatie. 587 keer hebben de juristen werk voor deze leden uitgevoerd. Dit zijn aantallen die we ook de afgelopen jaren zagen. De onderwerpen waren divers, maar enkele zaken vielen op: opvallend veel vragen over het verplicht aanwezig zijn op een vrije dag, pensioen, oneigenlijk gebruik door de schoolleiding van middelen voor studieverlof en vergoeding van extra gedraaide lessen.

Onderhandelaars van de FvOv melden regelmatig de voortgang van de onderhandelingen. Soms gaat het over een reorganisatie, dan weer een verkiezing, fusie of juist een ontvlechting. Hun verslagen verzamel ik en ik mail ze aan de leden van Levende Talen die aan die instelling werken. In 2013 heb ik 154 verslagen gemaïld aan in totaal 175 leden. Die dienstverlening heeft in de zomer en het najaar door ziekte een tijd stilgelegen.

Voor LTM heb ik acht artikelen geschreven. Daarin behandelde ik actuele zaken, onderhandelingen aan de cao-tafels en vragen van leden. De stukken zijn gemiddeld 700 woorden lang. De toon is informatief met een positieve inslag.

In de commissie Funderend Onderwijs, een overleg binnen de FvOv, worden vertegenwoordigers bijgepraat door de

cao-onderhandelaars en de dgo-onderhandelaars. Afgevaardigden van de aangesloten verenigingen geven input aan de onderhandelaars. Die vergaderingen heb ik tien keer bijgewoond. In het bestuur van de FvOv heb ik elf keer de vergadering bijgewoond. De agenda van de vergaderingen bespreek ik vooraf met onze voorzitter. In de vergadering van het Dagelijkse Bestuur van Levende Talen worden de uitkomsten geëvalueerd. In de vergaderingen waren het lerarenregister en Onderwijs 2032 veelbesproken onderwerpen. In 2017 verwacht ik dat deze onderwerpen actueel blijven. Ook de uitbreiding van de FvOv zal een gevoelig onderwerp zijn.

Perry van Kerkhoven
Vakbondsmedewerker

VERSLAG VAN DE REDACTIES VAN LTM & LTT

Levende Talen Tijdschrift

Levende Talen Tijdschrift verschijnt viermaal per jaar. De artikelen in het *Tijdschrift* behandelen vakdidactische onderwerpen en hebben een meer wetenschappelijk karakter dan de bijdragen in *LTM*.

Het tijdschrift ging in 2016 de zeventiende jaargang in. In 2016 zijn vier nummers uitgebracht (april, juni, september, december). De redactie heeft het afgelopen jaar vier keer vergaderd over de inhoud en samenstelling van het *Tijdschrift*. De redactie werft actief kopij, bespreekt de ingestuurde bijdragen en schrijft zelf teksten.

De huidige redactie bestaat uit Helge Bonset (hoofredacteur), Rick de Graaff, Marrit van de Guchte, Sonja Heebing, Ton Koet en Bart van der Leeuw. Rick de Graaff en Bart van der Leeuw zullen in 2017 afscheid nemen en worden opgevolgd door Daphne van Weijen en Amos van Gelderen.

In 2016 zijn in *Levende Talen Tijdschrift* de volgende typen bijdragen opgenomen:

- onderzoek/vakontwikkeling (artikelen waarin gerapporteerd wordt over didactische en onderwijskundige ontwikkelingen en/of onderzoek);
- verschenen proefschrift (bespreking van in Nederland uitgevoerd promotieonderzoek, geschreven door de redactie of een gastmedewerker);
- signaleerd (bespreking van relevante artikelen of boekpublicaties);
- Work in Progress: een rubriek waarin promovendi, onderzoekers, lectoren en lerarenopleiders een tussenstand geven van hun onderzoek of dat van hun masterstudenten.

Vijftien bijdragen vielen in de rubriek Onderzoek/Vakontwikkeling. Daarvan hadden elf bijdragen betrekking op het voortgezet onderwijs, een op het basisonderwijs, een op het hoger onderwijs en twee op basis- en voortgezet onderwijs.

Negen bijdragen hadden betrekking op het onderwijs in het

Nederlands of in schoolvakken waar Nederlands de voertaal is, zes hadden betrekking op het onderwijs in de moderne vreemde talen.

In de rubriek Verschenen proefschrift zijn de dissertaties besproken van Marrit van de Guchte (Focus on form in task-based language teaching), Kelly Meusen-Beekman (Bridging the gap between primary and secondary education. Fostering young adolescents' self-regulation by means of formative assessment) en Thijs Nielen (Aliteracy: causes and solutions).

In de rubriek Gesignaleerd zijn besproken Becoming a (better)language teacher van Nora Benitt en Geschiedenis van het talenonderwijs in Nederland van Hans Hulshof, Erik Kwakernaak en Frans Wilhelm.

In de rubriek Work in Progress beschreef Leslie Piggott haar onderzoek naar de effecten van uitgestelde grammatica-instructie bij Engels in het voortgezet onderwijs, en Elisabeth Lehrner-te Lindert haar onderzoek naar versterkt literatuuronderwijs in de onderbouw bij het vak Duits.

De vormgeving van het tijdschrift was in handen van Monique van Hootegem. De archiefsite <www.lt-tijdschriften.nl> wordt door haar verder uitgebouwd en bijgehouden. Alle artikelen van *LTT* vanaf 2000 tot en met 2015 zijn via de site te raadplegen zijn. Ook de jaargangen 1989 tot 1999 van *Levende Talen* – de voorganger van *LTM* en *LTT* – zijn te raadplegen.

Namens de redactie van *Levende Talen Tijdschrift*,
Helge Bonset
Hoofredacteur

Levende Talen Magazine

Levende Talen Magazine heeft in 2016 zijn 103e jaargang beleefd. Elk nummer bevat vier hoofdartikelen over uiteenlopende onderwerpen. In de artikelen staat talenonderwijs en de praktijk van het lesgeven centraal. De redactie streeft naar een goede balans tussen artikelen over moedertaaldidactiek en vreemdetalendidactiek. Behalve artikelen bevat *LTM* een aantal vaste rubrieken: Gesignaleerd, Nieuws, Binnenkort, Etalage, Web en App, Poëzie, Films en Series, Column, Jeugd- en Jongerenliteratuur, ICT, *Levende Talen*, Praktijk, Opinie, Kroniek en Recensies.

LTM had ook dit jaar weer een aantal vaste medewerkers. Rob van Veen verzorgde de rubriek Jeugd- en Jongerenliteratuur. De rubriek ICT werd geschreven door Kees van Eunen, Roland Bruijn en Henk la Roi. Verder verzorgde Gerard Koster een rubriek over recente films die in de les gebruikt kunnen worden of die specifiek voor talentdocenten interessant kunnen zijn. Jan de Jong recenseerde in elk nummer een gedichtenbundel. Jacob Moerman schreef de rubriek Etalage, een vast onderdeel waarin hij telkens een aantal nieuwe literaire werken de revue liet passeren. Peter-Arno Coppen was dit jaar weer de columnist van *LTM*.

De redactie bestond in 2016 uit: Simone Koster & Guusje Groenen (Frans), Karin Epping (Engels), Reitze Jonkman (Fries), Erik Kwakernaak (Duits), Emma de Rijk (Spaans), Wouter Toonen (Arabisch), Geramé Wouters (Russisch), Clary Ravesloot (Nederlands), Catharina Geelen (Turks/NT2), Nihayra Leona (Papiaments) en Johan Graus (hoofredactie). Momenteel is de redactie nog op zoek naar redacteuren voor de talen Pools, Italiaans, Chinees en NGT.

De redactie kwam achtmaal bijeen en kreeg circa zestig artikelen ter beoordeling voorgelegd. De inhoud en stijl van de artikelen was zoals altijd van uiteenlopende kwaliteit. Over het algemeen was er een redelijk groot aanbod van artikelen. Bovendien heeft de redactie weer enkele keren gebruikgemaakt van de diensten van een onderwijsjournalist.

In het novembernummer van 2016 zijn de hoofdartikelen en een deel van de rubrieken gewijd aan kennis over taal. De totstandkoming van dit themanummer is gecoördineerd door Clary Ravesloot en Erik Kwakernaak. In maart 2018 zal de redactie een themanummer uitbrengen over literatuuronderwijs.

In 2016 is ook de archiefsite <www.lt-tijdschriften.nl> verder uitgebouwd en bijgehouden. Inmiddels zijn alle hoofdartikelen van *LTM* vanaf 2000 tot en met 2016 via de site te raadplegen zijn. Per nummer worden ook enkele rubrieksitems online beschikbaar gesteld. Ook de jaargangen 1989 tot 1999 van *Levende Talen* – de voorganger van *LTM* en *LTT* – zijn te raadplegen.

De vormgeving van het magazine was in handen van Monique van Hootegem. Anda van Riet is de vaste fotograaf en Petra van Kalker maakt de illustraties bij de columns van Peter-Arno Coppen.

Begin 2017 heeft het jaarlijkse evaluatiegesprek tussen het bestuur, vertegenwoordigd door Judith Richters en Jos Canton, en de redactie, vertegenwoordigd door Erik Kwakernaak en Johan Graus, plaatsgevonden. Onderwerp van gesprek was onder andere het lezersonderzoek dat de redactie in 2016 heeft uitgevoerd. In een vragenlijst, opgesteld door de redactie van *LTM*, konden lezers vragen beantwoorden over hun leesgedrag en de waardering van *LTM*. Ook konden ze verbeterpunten aandragen. In totaal heeft ruim 37% van de lezers (N = 1328) de digitale enquête ingevuld. Uit de vragen gericht op het leesgedrag van de lezers, blijkt dat *LTM* over het algemeen goed wordt ontvangen. Bijna drie kwart van de lezers leest (bijna) elk nummer van het blad en meer dan de helft bewaart alle nummers. De hoofdartikelen worden door bijna 80 procent van de lezers gelezen en de rubriek Praktijk door meer dan 70 procent. De slechtst gelezen rubrieken zijn Kroniek en Vakbondsnieuws. Ook de leeswaardering is hoog: bijna 90 procent van de lezers geeft *LTM* een rapportcijfer van

7 of hoger. De redactie zal in de komende tijd met de volgende verbeterpunten aan de gang gaan: meer aandacht voor praktijk, taalpolitiek, samenwerking tussen vakken, didactisch onderzoek en examenprogramma's. Voor wat specifieke vakonderdelen betreft, blijkt er voornamelijk vraag te zijn naar informatie over productieve vaardigheden, toetsen, ICT, kennis van land en samenleving en literatuur.

In totaal is er in 2016 voor € 14.697 aan advertenties door Van Vliet Bureau voor Media Advies verkocht. De inkomsten van LTM en LTT aan abonnementsgelden waren in 2016 circa € 46.760. De totale kostprijs van LTM en LTT (na aftrek van baten: advertenties en abonnementen) was in 2016 € 95.938. Dit betekent dat de kostprijs van LTM per lid/abonnee circa € 2,20 en van LTT circa € 1,47 per nummer is. De totale kosten voor LTM (8 nummers) en LTT (4 nummers) waren in 2016 circa € 23,53 per lid/abonnee, hetgeen betekent dat van de contributie van elk lid slechts 31 procent wordt besteed aan de productie en levering van de tijdschriften. Zie tabel 1 voor een overzicht van de totale jaarrekening 2016.

Namens de redactie van *Levende Talen Magazine*,
Johan Graus
Hoofdredacteur

Kosten productie en redactie LTM (incl. btw)	€ 110.871	
Kosten productie en redactie LTT (incl. btw)	€ 26.672	
Verzending (incl. bijsluiters en btw)	€ 20.5623	
Kosten productie, redactie en verzending		€ 158.105
Advertentieopbrengst netto	€ 14.697	
Abonnementen	€ 46.760	
Overige baten (bijsluiters etc.)	€ 710	
Baten LTM en LTT		€ 62.167
Totale kostprijs LTM en LTT		€ 95.938
Gemiddelde kostprijs per lid/abonnee		€ 23,53
Kostprijs t.o.v. lidmaatschap		31%
Kostprijs LTM per nummer		€ 2,20
Kostprijs LTT per nummer		€ 1,47

Tabel 1. Jaarrekening LTM en LTT 2016

LEVENDE Talen